

דברי הסבר :

סעיף 10 לחוק הארכיונים, התשט"ו-1955 קובע כדלקמן :
"א) כל אדם רשאי לעיין בחומר ארכיוני המופקד בגנזך, אך אפשר להגביל זכות זו בתקנות ויכול שההגבלה תהיה לפי סוגו של חומר ארכיוני ולפי תקופה קצובה מזמן היווצרו.
ב) הופקד חומר ארכיוני שזכות העיון בו מוגבלת על פי חוק או על פי הסכם – יחולו עליו אותן הגבלות גם בגנזך.
ג) (1) לעניין סעיף קטן זה תקבע הממשלה ועדה של שלושה שרים ;
(2) הגנז, באישור הועדה, רשאי לציין חומר ארכיוני כסודי – מטעמים של פגיעה בבטחון המדינה או ביחסי החוץ של המדינה, וכחשאי – מטעמים של פגיעה בצנעת הפרט ;
הגנז רשאי, בהסכמת המועצה, לעשות כאמור מטעמים אחרים ;
(3) על העיון בחומר ארכיוני מן הסוגים האמורים רשאי הגנז להטיל הגבלות מיוחדות".

תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התשכ"ו- 1966 (להלן – התקנות), אשר הותקנו מכוח סעיף 10 הנ"ל, קובעות הסדרים ומגבלות ביחס לעיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך. התיקון המוצע לתקנות משנה חלק מההוראות שנקבעו, ובכלל זה משנה את תקופות ההגבלה שנקבעו ביחס לסוגים מסוימים של חומר ארכיוני.

להלן פירוט התיקונים המרכזיים המוצעים :

לתקנה 1 – הגדרות –

מוצע להוסיף הגדרה למונח "העתק" ולהבהיר שהמונח העתק כולל העתק הנוצר בדרך של צילום או סריקה ממוחשבת. מוצע לבטל את הגדרת "מורשה" שבתקנות ("מורשה" – מי שהמפקיד הכיר בו כרשאי לעיין בחומר מוגבל אף שאינו נציג"). במקביל, מוצע להוסיף את הגדרת "מבקש", ולתקן את ההוראות בתקנה 7 ו-7א בנוגע לפתיחת חומר ארכיוני על פי בקשת מבקש. במסגרת זו מוצע להבהיר כי חומר שנפתח לעיון על פי בקשת מבקש יהיה חשוף גם לעיון הקהל, זולת אם מדובר בחומר על אודות המבקש עצמו או בן משפחתו שנפטר. מוצע להוסיף את הגדרת "בדיקה", אשר תחליף את המונח הקיים "סריקה", זאת על מנת למנוע בלבול בין בדיקת החומר הארכיוני (עיון בחומר ארכיוני מוגבל ובחינתו) לבין התהליכים הטכנולוגיים של סריקה ממוחשבת.

לתקנה 4 ו-5 – שמירה על החומר הארכיוני, סדרים מיוחדים –

מוצעים תיקוני נוסח שונים, המשקפים את העובדה שהחומר הארכיוני שבגנזך כולל גם חומר שאינו נייר.

לתקנה 8 – חומר מוגבל וחשיפה –

תקנה 7 המוצעת משלבת הוראות שקבועות כיום בתקנה 7 ובתקנה 7. בהתאם לתקנה, חומר ארכיוני מן הסוגים המפורטים בטור א' בתוספת הראשונה לתקנות לא יימסר לעיון הקהל עד תום התקופה הנקובה בטור ב' בתוספת זו. חומר זה מוגדר כ"חומר מוגבל".

המפקיד, בהתייעצות עם הגנז, רשאי לקצר את תקופת ההגבלה. כמו כן, הוא רשאי להחליט על העמדת חומר לעיון לפני תום התקופה, בעקבות בקשתו של "מבקש", כמפורט בדברי ההסבר לתקנה 9 להלן.

בכל מקרה, לא תהיה חשיפה של חומר מוגבל לעיון הקהל בטרם עבר בדיקה, קרי תהליך של עיון בחומר הארכיוני ובחינתו על ידי המפקיד או מי שהסמיך לכך.

מוצע לבטל את תקנה 7(ב)(3) לתקנות, כנוסחן כיום, המאפשרת להעמיד לעיון מדגם סטטיסטי של חומר שבוער, בחריגה מיתר הוראות התקנה וללא הליך של בדיקה.

לתקנה 9 – קביעת הנחיות –

מוצע להחליף את ההסדרים הקיימים ביחס ל"מורשה" ולקבוע במקומן בהוראות בדבר "מבקש". מפקיד החומר הארכיוני יהיה רשאי, באישור הגנז, לקבוע הנחיות להחלטה בבקשה של מבקש לעיין בחומר מוגבל.

בתיקון המוצע מובהר כי חומר שיועמד לעיון "מבקש" יהיה חשוף גם לעיון הקהל, זולת אם מדובר בחומר על אודות המבקש עצמו או על אודות בן משפחתו שנפטר, שנמסר לעיונו בהתאם להנחיות שייקבע המפקיד לעניין זה.

בנוסף, מוצע לקבוע כי מפקיד המפורט בתוספת השניה לתקנות המוצעות (יחידות סמך ביטחוניות של משרד ראש הממשלה), אשר תקופת ההגבלה של החומר הארכיוני שלו מוארכת במסגרת התיקון לתקנות ל- 70 שנה, ייקבע, בהתייעצות עם הגנז, נוהל מיוחד לחשיפת חומרים ארכיוניים מסוימים, בחלוף חמישים שנה. הוראות הנוהל יתייחסו, בין היתר, לסוגי החומר הארכיוני שייחשפו בשים לב לעניין ההיסטורי, המחקרי והציבורי בחומר ובהתחשב בבקשות שיתקבלו בדבר עיון בחומר.

לתקנה 10 – תחולה –

מוצע לקבוע כי תחילת התיקון לתקנות ביום פרסומו והוא יחול גם על חומר שהופקד לפני פרסומו, בכפוף לאמור להלן.

ביחס למספר סוגים של חומר ארכיוני מוצע במסגרת התיקון לתקנות לקצר את תקופת ההגבלה. על מנת לאפשר את ההערכות הנדרשת לקיצור תקופת ההגבלה מוצע לקבוע תחולה מדורגת כך שבכל שנה תתקצר תקופת ההגבלה בשלוש שנים.

לתוספת הראשונה –

מוצע לשנות את משך ההגבלה של חומרים ארכיוניים שונים. להלן השינויים המרכזיים המוצעים:

חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה שאינו מנוי במפורש בפרטים אחרים בתוספת – מוצע לקצר את תקופת ההגבלה מ-30 שנה ל-15 שנה ;

חומר ארכיוני של רשות מקומית שאינו מנוי במפורש בפרטים אחרים בתוספת – מוצע לקצר את תקופת ההגבלה מ-20 שנה ל-15 שנה ;

פרוטוקול של ישיבות ועדת הכנסת שאינן פומביות, למעט ישיבות ועדת החוץ והביטחון – מוצע לקצר את תקופת ההגבלה מ-25 שנה ל-20 שנה ;

חומר ארכיוני בענייני חוץ של משרד החוץ, משרד ראש הממשלה ומשרדי ממשלה אחרים - מוצע לקצר את תקופת ההגבלה מ-30 שנה ל-25 שנה ;

סטנוגרמות של ישיבות הממשלה ושל ועדות השרים, שאינן מנויות בפרטים אחרים - מוצע לקצר את תקופת ההגבלה מ-40 שנה ל-30 שנים ;

החלטות, פרוטוקולים וסטנוגרמות של ישיבות ועדת השרים לענייני בטחון לאומי ושל ישיבות הממשלה וועדות השרים בנושאים שחל עליהם סעיף 35 לחוק יסוד : הממשלה – מוצע לקבוע תקופת הגבלה של 50 שנה, זאת בהתאם להחלטות ממשלה שהתקבלו בעבר ולקבוע בתקנון עבודת הממשלה ביחס לסטנוגרמות ;

חומר ארכיוני בענייני בטחון של משרד ראש הממשלה, של יחידות הבטחון במוסדות המדינה בעניינים המונחים על ידי שירות הבטחון הכללי או מטעמו, וכן חומר ארכיוני של המרכז למחקר מדיני, החטיבה לתכנון מדיני והחטיבה לפירוק הנשק במשרד החוץ – מוצע לקבוע תקופת הגבלה של 50 שנה, המקבילה לתקופת ההגבלה שקבועה כיום ביחס לחומר ארכיוני בענייני חוץ ובטחון של משרד הבטחון, צה"ל וכל שלוחה אחרת של מערכת הבטחון ;

חומר ארכיוני של יחידות הסמך הביטחוניות של משרד ראש הממשלה המנויות בתוספת השניה המוצעת, וחומר ארכיוני בעניין פעילותן של יחידות אלה המצוי בידי מוסדות מדינה אחרים – מוצע לקבוע תקופת הגבלה של 70 שנה ; בד בבד עם הארכת תקופת ההגבלה המוצעת, מוצע כי היחידות האמורות ייקבעו, בהתייעצות עם הגנז, נוהל מיוחד לחשיפת חומרים ארכיוניים מסוימים, בחלוף חמישים שנה, כמתואר לעיל.